

Kazalo

KRAJI V KOSTELSKEM SLOVARJU JOŽETA GREGORIČA (zemljevid)	6
PREDGOVOR	7
Uvod	9
1 Avtor slovarja Jože Gregorič	9
2 Vsebina slovarja	9
3 Gradivo za slovar	10
4 Sestava gesla	11
4.1 Iztočnica	11
4.2 Enako pisane iztočnice	11
4.3 Narečni del iztočnice	12
4.4 Besednovrstni podatek	13
4.5 Pomensko-ponazarjalni razdelek	13
4.6 Razdelek z besedno zvezo	14
4.7 Podiztočnica in podgeslo	15
4.8 Posebni razdelek	15
4.9 Komentar	16
4.10 Ilustracija	18
4.11 Kazalčno geslo	18
5 Označevalniki	19
6 Glasoslovje	20
6.1 Samoglasniki	20
6.2 Zvočniki	22
6.3 Nezvočniki	22
6.4 Izguba glasov	23
7 Oblikoslovje	23
7.1 Samostalnik: prva moška sklanjatev	23
7.2 Samostalnik: druga moška sklanjatev	24
7.3 Samostalnik: prva ženska sklanjatev	25
7.4 Samostalnik: druga ženska sklanjatev	25
7.5 Samostalnik: prva srednja sklanjatev	26
7.6 Pridevnik	27
7.7 Glagol	28
LITERATURA	30
KRAJŠAVE IN OZNAČEVALNIKI TER ZNAKI IN SIMBOLI	32
SLOVAR	35

Uvod

Peter Weiss

1 Avtor slovarja Jože Gregorič

Rojen je bil 27. novembra 1908 v Delaču v Kostelu. Po končani gimnaziji v Kočevju (obiskoval jo je v letih 1920–1928) je leta 1933 končal študij na teološki fakulteti v Ljubljani. Leta 1932 je bil posvečen v duhovnika. Po koncu teološkega študija je bil vzgojni prefekt v Zavodu svetega Stanislava v Šentvidu pri Ljubljani. Ker se je tu pokazala potreba po slavistično izobraženem učitelju, je bil Gregorič poslan na filozofsko fakulteto univerze v Zagrebu, kjer je leta 1939 končal slavistiko in bil hkrati duhovnik za zagrebške Slovence, pri katerih je organiziral tudi bogato kulturno, predvsem gledališko dejavnost. Po vrnitvi v Ljubljano je bil v letih 1939–1941 suplent na klasični škoifijski gimnaziji v Šentvidu pri Ljubljani. Drugo svetovno vojno je preživel v Zagrebu, kjer je kot duhovnik pri cerkvi sv. Roka spet skrbel za zagrebške Slovence. Po vojni je bil župnik v Trziču na Gorenjskem in v Lomu pod Storžičem, na Krki pri Stični, na Polici pri Grosupljem in na podružnici Bevke v župniji Vrhnika, zadnje desetletje pa je preživel v cistercijanskem samostanu v Stični, kjer je 5. septembra 1989 umrl; tam je tudi pokopan.

Več o njegovem obsežnem leposlovnem, literarnozgodovinskem, domoznanskem, etnološkem, publicističnem, teološkem, prevajalskem, uredniškem in gledališkem ter organizacijskem delu je zapisano v monografiji *Domoznanec in kulturni delavec Jože Gregorič (1908–1989): kostelski ponos na slovenskem leposlovnem nebu* (Južnič – Samec – Weiss 2011).

2 Vsebina slovarja

V Kostelski slovar je avtor Jože Gregorič kot materni govorec kostelskega narečja, in sicer govora rojstne vasi Delač in okolice, zajel občno besedje, frazeologijo in veliko različnih lastnih imen in izpeljank iz njih, v glavnem po stanju v drugi četrtini 20. stoletja (prim. Weiss 2011) in z dodatnim dopolnjevanjem po Slovarju slovenskega knjižnega jezika. Obseg Gregoričevega gradiva za narečni slovar kaže, da je težil k popolnemu zajetju besedja, torej ne samo za narečje značilnega in posebnega (Horvat 1988/89: 76, op. 20).

Kot je bilo že zapisano, se gradivo za slovar »ne nanaša na kostelski govor v celoti, pač pa samo na njegov južni del od Grglja na vzhodu do Srebotnika na zahodu« (Horvat 1988/89: 73).

Zadnja dva urednika, Ivanka Šircelj-Žnidaršič in Peter Weiss, sva geslom z razlagami, oprtimi na tiste v Slovarju slovenskega knjižnega jezika, in s ponazorili dodala še kazalke in vodilke ter komentarje in ilustracije, za knjigo pa je bil sestavljen tudi slovarski uvod. Gregorič sam je začel najbrž kmalu po letu 1975 sestavljati spremno besedo k slovarju, ki pa je ostala nedokončana (ponatisnjena je v Weiss 2011: 39).

3 Gradivo za slovar

Gregoričevo jezikovno gradivo, ki ga hrani dialektološka sekcija Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU v Ljubljani, je ohranjeno na listkih, v treh delnih rokopisnih slovarjih in kot tipkopis (pri oblikovanju in izpopolnjevanju tipkopisa je sodeloval še sam Gregorič). Pri sestavljanju slovarskega uvoda in tudi že vmes si je bilo mogoče pomagati z zapisom T282 Delač, ki ga je za Slovenski lingvistični atlas leta 1983 prispeval Jože Gregorič (gl. razdelek 6). V sorazmerno najprvotnejši listkovni kartoteki so besede s pripisanimi pomeni in ponazarjalnimi primeri večinoma skicirane (ker so poknjžene, ponazarjalni primeri pa so največkrat sploh zapisani kar v knjižnem jeziku) in opremljene z risbami samega Jožeta Gregoriča (gl. razdelek 4.10).

Prvotni tipkopis je bil že po Gregoričevi smrti vnesen v računalniško obliko (za to je po začetnem uredniškem sodelovanju z avtorjem Jožetom Gregoričem poskrbela Sonja Horvat). V letih 2000–2003 sta slovar skupaj urejali Sonja Horvat in Ivanka Šircelj-Žnidaršič. Potem ko je Sonja Horvat odšla z inštituta, je bilo sodelovanje Ivanke Šircelj-Žnidaršič in Petra Weissa pri urejanju po dveh letih ustavljeno zaradi avtorskoprnih zadreg. Ponovno je steklo leta 2010 in v tem času je sva urejanje slovarja dokončala Ivanka Šircelj-Žnidaršič in Peter Weiss.

Na mnogih mestih je bilo treba Gregoričeve nakazane razlage dopolniti z ustrezniciami po *Slovarju slovenskega knjižnega jezika*. To delo je sicer začel s pomočjo Sonje Horvat že Gregorič sam, vendar pa se je končalo pred njegovo smrtjo, leta 1989. Gregoričevo gradivo, iztočnice na črko Ž, je bilo nepopolno, zato sva ga zadnja dva urednika po najboljših močeh izpopolnila iz ponazarjalnih primerov v drugih geslih, nekaj pa tudi iz Gregoričevih zgodnejših zapisov na listke, ki so ohranjeni v njegovi kartoteki.

Kljub temu da je Gregorič ob koncu življenja napisal dva precej podobna rokopisa kostelskega slovarja, pa črke Ž ni izgotovil v celoti, saj peta knjiga *Slovarja slovenskega knjižnega jezika* s črkami od T do Ž do leta 1989, ko je Gregorič umrl, še ni bila izgotovljena v celoti – izšla je namreč šele leta 1991. Tipkopis se tako konča z geslom *žrelo*, nadaljnja gesla pa so v tukajšnji izdaji uredniško dodana iz ponazarjalnih primerov k drugim geslom in iz zapisanega na listkih. Ker so narečni zapisi na Gregoričevih listkih napol poknjženi, so gesla, narejena iz njih, ponatisnjena in urejena pa v skladu s siceršnjimi gesli; na ustreznih abecednih mestih so zapisana v krepkih oglatih oklepajih na način [xxx], in sicer od gesla *žungati* do konca abecede, in jih je 15.

Uredniški pregled je pokazal nedoslednosti in pomanjkljivosti v Gregoričevem zapisu (in potem dvakratnem zapisu, namreč tipkopisa in prvega računalniškega vnosa) narečnih oblik predvsem pri dolžinah, sploh v nenaglašeni položajih. Urednika sta poskušala primanjkljaje v okviru možnega odpraviti, vendar to ni bilo mogoče v celoti: če bi Gregoričevo gradivo preverjali po stanju v kostelskem narečju danes, bi se znašli v več nevarnostih, saj gradivo ne bi bilo več (samo) Gregoričevo, hkrati pa se tudi ne bi vedelo, ali je (zdaj vendarle že) zgodovinsko ali današnje.

Ob obsežnem gradivu Jožeta Gregoriča, katerega izvorniki in fotokopije so v dialektološki sekciji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša v Ljubljani (skoraj vse to gradivo, vključno z

zvočnim zapisom obiska Jožeta Gregoriča in skupine jezikoslovcev 10. junija 1981 v Kostelu, je bilo v letih 2010–2011 digitalizirano), pa je treba z veliko strokovno in nič manjšo človeško grenkobo ugotoviti, da je prva urednica Gregoričevo kostelsko gradivo kot zadnja Gregoričeva sodelavka in zaposlena na inštitutu najprej odtujila in ga potem šele po odločitvi sodišča vrnila na inštitut v obliki fotokopij. Zaradi komunikacijske blokade ni mogoče izvedeti, ali je bilo pri dokončanju slovarja urednikoma na razpolago vse prvotno Gregoričevo gradivo. Domnevati je mogoče, da ne, saj je bil ob tem odnesen tudi del inštitutskega gradiva za Slovenski lingvistični atlas, ki je pred tem na inštitutu, kjer je delala prva urednica, zagotovo bilo. Vsega tega inštitutskega gradiva ustanova zaradi nepripravljenosti na nov položaj ni znala pravočasno dobiti vrnjene, nazadnje pa je inštitut – v skladu z odločitvijo sodišča – dobil nazaj celo samo fotokopije gradiva. Hranilišče izvornikov rokopisnega gradiva Jožeta Gregoriča ostaja znano samo prvi urednici tega slovarja.

4 Sestava gesla

V slovarju so geselski sestavki dveh vrst: (1) (polna) gesla s knjižno ali poknjiženo iztočnico, kjer narečnemu zapisu iztočnice sledi razlaga in vsi drugi podatki, ter (2) kazalna gesla, v katerih je od knjižne, poknjižene ali delno poknjižene iztočnice preusmerjeno na polno geslo (gl. razdelek 4.11). Podgesla (gl. razdelek 4.7) so deli gesel s podiztočnicami (te uvaja znak ►) in vsebujejo oblikovne izvedenke iztočnic (npr. prislovno podgeslo **lepo** v pridevniškem geslu **lep**).

4.1 Iztočnica

Polnopomensko geslo uvaja knjižna ali poknjižena iztočnica, ki je potrebna zaradi lažjega iskanja besede v slovarju in zaradi navajanja iztočnice v drugih geslih, kjer lahko nastopa kot kazalka (sopomenka) ali vodilka:

davi ► 'da:vè prisl. ⟨⟩ *davi* |*danés zjutraj*]
delček ► 'dè:učèk -a m ⟨⟩ *delček* |*manjšalnica od de-*
lec | ■ gl. krajec

Knjižna iztočnica se sklada z besedo v slovenskem knjižnem jeziku (**debelina**, **debeluškast**), sicer pa je poknjižena, tako da dobi obliko, kakršno bi imela, če bi postala del slovenskega knjižnega jezika (**debeliji**, **debelka**, **dedec**, **kupnjak**, **kupovati**, **kupoven**). Praviloma se poknjiženje ravna po pravilih, kot jih je zapisala Sonja Horvat (Horvat 2001/02).

4.2 Enako pisane iztočnice

Iztočnica z malo začetnico ima prednost pred iztočnico z veliko (**briga** :: **Briga**), sicer pa si enako pisane iztočnice sledijo v zaporedju samostalnik, pridevnik, zaimek, glagol, prislov, členek, predlog, veznik in medmet.

Za knjižno ali poknjiženo iztočnico, ki ima enako pisano iztočnico iz iste besedne vrste, stoji nadpisana številka, ki je pripisana tudi v razlagah ter kazalkah in vodilkah drugod v slovarju:

deka¹ ▶ 'dɛka -e ž ⟨ ⟩ [**deka*], *dekagram* |utežna
mera, stotina kilograma|

deka² ▶ 'dɛka -e ž ⟨ ⟩ [**deka*], (*volnena*) *odeja*: 'po:krit
se s p'la:xtò i z 'dɛkò

4.3 Narečni del iztočnice

Znak ▶ uvaja narečni del iztočnice, ki je zapisan praviloma s posebnimi znaki:

dacar ▶ 'da:car -ja m ⟨ ⟩ *kdor pobira dac*

- Pri samostalniku (m, ž, s) je to praviloma imenovalnik ednine (ali pri samomnožinskih množicah), ki mu je dodan roditelj v ustreznem številu, praviloma v ednini.
- Pri pridevniku (prid.) je to oblika za imenovalnik ednine moškega spola, za katerim stojita obliki za ženski in srednji spol.
- Pri glagolu (nedov., dov.) je to nedoločnik, za katerim je navedena oblika za 1. osebo ednine.
- Pri zaimkih (zaim.) in števnikih (štev.) si stranski skloni podatki sledijo tako kot pri samostalnikih ali pridevniki.

Med oblikoslovnimi različicami lahko stoji označevalnik *in* ali tudi kak drug (*star.*) praviloma pri samostalniku med dvema imenovalnikoma *in/ali* med dvema roditeljima, pri glagolu pa med dvema nedoločnikoma *in/ali* med dvema oblikama za prvo osebo ednine; v geslu *kopati* ima isti nedoločnik dve sedanjski obliki:

dajati ▶ 'davat -an in 'dajat 'da:jen nedov. ⟨ ⟩ [...]

kopati¹ ▶ 'kɔ:pat -pl'en in -an nedov. ⟨ ⟩ [...]

Če se kateri od osnovnih podatkov v gradivu ne pojavlja, namesto njega v nizu slovničnih podatkov stoji pomišljaj (–), ki na pričakovanem mestu pomeni odsotnost katere od besednih oblik, ki je ni bilo mogoče vzpostaviti:

krištal ▶ 'kri:štaɥ – m ⟨ ⟩ • 'nebò je 'ja:snò kò 'kri:štaɥ
zelo

Podatek -- za samostalnikom (**deci**) ali -- -- za pridevnikom (**fajn**) pomeni, da se beseda pregiba z ničtimi končnicami (ali da je nesklonljiva, kot piše SSKJ). Vendar pa gre za nekaj drugega, ko sta imenovalnik in roditelj pri samomnožinskih samostalnikih enaka, torej ko se imenovalniška oblika v roditelju ponovi (**gosli**); preostali skloni so namreč drugačni od njiju.

4.4 Besednovrstni podatek

Narečnemu delu iztočnice in morebitnim pregibanjskim podatkom sledi (pred znakom ⟨⟩) podatek o besedni vrsti iztočnice. Slovnični opis besed je bil zastavljen in je izpeljan z naborom besednovrstnih podatkov, kakršen je v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika*, čeprav je v slovnični teoriji in siceršnjem slovarpisju pojmovanje posameznih besednih vrst danes lahko drugačno.

člen	člen
členek	členek
dov.	dovršni glagol (ki v zvezi <i>dov.in nedov.</i> pomeni dvovidskost s prevladujočo dovršno rabo)
m	samostalnik (ali samostalniška besedna zveza z jedrom) moškega spola
medm.	medmet
mn.	za m, s ali ž: samomnožinski samostalnik (gosli, Liparski, ljudje)
nedov.	nedovršni glagol (ki v zvezi <i>nedov.in dov.</i> pomeni dvovidskost s prevladujočo nedovršno rabo)
predl.	predlog
prid.	pridevnik
prisl.	prislov
s	samostalnik (ali samostalniška besedna zveza z jedrom) srednjega spola
štev.	števnik
vez.	veznik
zaim.	zaimek
ž	samostalnik (ali samostalniška besedna zveza z jedrom) ženskega spola

Razširjeni slovnični podatek je slovnično pojasnilo (navadno v ženskem spolu v geslu **brej**, nav. 3. os. ed. V geslu **daniti se**, rabljeno kot medmet v geslu **žigarica**).

4.5 Pomensko-ponazarjalni razdelek

Širokokotna lomljena oklepaja ⟨⟩ uvajata pomensko-ponazarjalni razdelek. V njem so ležeče zapisane razlage ali knjižne ustreznice besed in imen, kar vse je v veliki meri povzeto po *Slovarju slovenskega knjižnega jezika*. Če je razlag ali ustreznic več, so oštevilčene na način **1.**, **2.** itd., različice pomenov so označene z **a)**, **b)** itd., v obsežnejših geslih pa so večje pomenske skupine pa z **I.**, **II.** itd. oz. z **A)**, **B)**:

ljubiti ▶ 'l'ü:bèt -èn nedov. ⟨⟩ **1.** *ljubiti* |čutiti močno naklonjenost do **a)** osebe drugega spola|: 'dèkle 'l'ü:bè 'fa:nta **b)** koga, združeno s skrbjo za njegovo korist, dobro|: 'ma:tè 'l'ü:bè 'dè:te **2.** nav. 3. os. *ljubiti* |imeti kaj za dober pogoj rasti, razvijanja|: xɾ'metü:n 'l'ü:bè vró:či:nó **3.** *prijati* |povzročati ugodje|: bô'p'ni:ké 'l'ü:bè tó'p'li:na **4.** *marati, imeti rad*: 'na:ša 'xi:ša ne 'l'ü:bè 'č'p'nèx p'rascef ▪ ne 'l'ü:bè gó'vɛ:da 'si:ve 'fa:rbe i k'rɛ:bl'astèx 'rôgô:f

Zamejevalni del razlage je zapisan med dvema pokončnicama:

lobanja ▶ ló'ba:n'a -e ž ⟨⟩ *lobanja* |okostje glave|:
ló'ba:n'ò sò iskó'pa:lé

Razlago lahko nadomešča več knjižnih ustreznic, ki so praviloma sopomenke:

faren ▶ 'fa:rén -rna -ò prid. ⟨⟩ *faren*, *župnijski*: 'fa:rna
'ce:rkóf

Pred knjižno ustreznico in/ali (zamejevalno) razlago je v ležečih oglatih oklepajih in za zvezdico zapisana identična ali podobna neknjižna ali v knjižnem jeziku označena ustreznica, ki je bila praviloma navedena že v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika*; pokaže naj vpetost narečne besede v nezborni slovenski jezik, kjer je to besedje pogovorno, starinsko, zastarelo, pokrajinsko ali kako drugače označeno:

farovski ▶ 'fa:ròšké -a -ò prid. ⟨⟩ [**farovski*], *župniški*,
župniščen: 'fa:ròške 'ni:ve
krebljati ▶ k'rebl'at kreb'l'a:n nedov. ⟨⟩ **1.** [**krevlja-*
tij], [**krevsati*] |počasi, težko, nerodno hoditi|:
k'rebl'aŋ je za b'la:gón [...]

Sopomenka je praviloma navedena v geslu s knjižno ali najbolj navadno zaznamovano besedo:

telebniti gl. telebiti, žužkniti

Med dvema ponazarjalnima primeroma k posameznemu pomenu stoji znak ▪.

Za posameznim ponazarjalnim primerom lahko stoji dodatna zamejevalna razlaga, zapisana ležeče:

luskniti ▶ 'lū:sként -knen dov. ⟨⟩ ekspr. *zgruditi se*, *po-*
giniti zaradi dela, naporov, pomanjkanja hrane:
'lū:skŋlé 'bɔ:mɔ ód 'žɛ:je *zelo smo žejni*

Pri krajevnih imenih je bil vir knjižnih ustreznic priročnik *Slovenska krajevna imena* (SKI). Pred tako imenovanimi narejenimi knjižnimi oblikami stoji zvezdica, ki je prepisana v tukajšnji slovar (SKI: 6):

senovski ▶ se'nɔ:ské -a -ò in se'nɔ:fské -a -ò prid. ⟨⟩
senovski, **jesenovvrtski* |*ki se nanaša na Senovce*
ali na naselje Jesenov Vrt | prim. Senovrt

4.6 Razdelek z besedno zvezo

Za polnim krogom ● je navedena (stalna) besedna zveza, praviloma s sobesedilom, lahko tudi taka, ki je ni bilo mogoče ali nujno pomensko uvrstiti v katerega od prejšnjih razlagalno-ponazarjalnih razdelkov; praviloma ji je pripisana razlaga. Takih je lahko v posameznem geslu tudi več:

majka ▶ 'ma:ika medm. ⟨⟩ kot vzklík • 'ma:ika 'mi:la! *izraža ogorčenje, nestrpnost* • 'ma:ika te 'ròdi:la! *izraža veliko jezo, ogorčenje* • "bòže pò'mòzè, "ma:ika 'bòža! *izraža dobro željo ob začetku dela*

4.7 Podiztočnica in podgeslo

Za znakom ▶ kot podiztočnica nastopa na začetku podgesla beseda ali besedna zveza, ki je oblikovno in pomensko vezana na iztočnico, npr. zveza s prostim morfemom *se*, deležnik pri glagolu ali prislov pri pridevniku. Podiztočnica nima pripisanih neprvih osnovnih slovarskih oblik:

krcati ▶ 'kr̩cat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. *nakladati, nalagati*: ne 'kr̩caj 'tùlèkò na 'ta:l'ar ▶ **krcati se** 'kr̩cat se *grmaditi se, kopiciti se*: òb'la:kè se 'kr̩cajò ■ prim. krnjiti, krpati

krotek ▶ k'ròta:k k'ro:tka k'rutku prid. ⟨⟩ *krotak, krotek* **1.** |ki človeka ne napada, mu ne povzroča težav|: k'ròta:k 'vòu **2.** *miren, poslušen, ponižen*: k'ro:tka 'žɛ:naska ▶ **krotko** k'rutku prisl. *krotko, mirno, ponižno*: k'rutku g'lɛ:da

4.8 Posebni razdelek

Za znakom ■ so navedene kazalke (za krajšavo gl.) in vodilke (za krajšavo prim.), splošni komentarji in komentarji o stvarnih podatkih (za znakom K) ter podatki o upodobitvi predmetnosti na risbi (za znakom R).

Pri iztočnici je za krajšavo gl. navedena knjižna ali poknjižena narečna ustreznica. Ustreznici ali nizu ustreznic (sopomenskemu nizu) lahko za podpičjem sledi knjižna besedna zveza (s sestavino iz iztočnice), ki ima v slovarju knjižno ali poknjiženo narečno ustreznico, navedeno za krajšavo gl. (tule *kuhinjska krpa*):

krpa ▶ 'kr̩pa -e ž ⟨⟩ *krpa* **1.** |kos blaga za brisanje ali čiščenje|: b'ri:sat 'mi:zò s 'kr̩pò **2.** |manjši kos blaga, ki ostane pri krojenju|: ž'ni:dar 'ni: 'vr̩nò 'six 'kr̩p **3.** |tak kos za prekrivanje, nadomeščanje raztrganega, izrabljenega dela|: 'kr̩pe na x'la:čax **4.** ekspr. |manjši kos česa|: 'kr̩pa 'zemi'ɛ: ■ gl. blek, cunj, flek, fleka, flika; kuhinjska krpa gl. salvet

Podiztočnica je lahko ponovljena, temu pa za krajšavo gl. sledi njena knjižna ali poknjižena ustreznica (ali več ustreznic) (tule *mečkati se*), h kateri se kaže:

mečkati ▶ 'mečkat -an nedov. ⟨⟩ *mečkati* |s stiskanjem povzročati, da postane kaj zgubano, stisnjeno|: 'papè:r, g'vant 'mečkat ▶ **mečkati se** 'mečkat se *mečkati se* **1.** |postajati zguban, stisnjen|: g'vant se 'mečka **2.** |biti tak, da se (rad) zguba, stisne|: 'ta: š'tof se 'mečka ■ gl. gnjaviti; mečkati se gl. jatiti se

Pri zgolj knjižni iztočnici so v kazalki navedene narečne iztočnice. Iztočnica je za krajšavo gl. v kazalki lahko dopolnjena (tule *kriviti se*) ali pa je med poševnicami zapisana pomenska različica iztočnice, ki v geslu ni zajeta, čemur za gl. sledi knjižna ali poknjžena narečna ustreznica ali več ustreznic, tudi če je pokazano k podiztočnici.

kriviti ▶ k'rivit -i:n nedov. ⟨⟩ *kriviti, dolžiti*: 'že:nò je k'rivi:ȳ le'no:be ■ /dajati krivo obliko/ gl. svijati; kriviti se gl. krivandati

Če iztočnica spada v drugo besedno vrsto kot beseda v kazalki, je druga besedna vrsta glede na iztočnico navedena na začetku kazalke:

sak ▶ 'sak 'saka m ⟨⟩ *sak* |ročna priprava z mrežo v obliki vreče, pritrjena na palici, za lovljenje rib, rakov|: s 'sakò:n 'lo:vèt 'ri:be ■ zaim. gl. vsak

Za krajšavo prim. so navedene vodilke, ki kažejo besedotvorne povezave ali rahlejšje sopomenske odnose med iztočnicami:

Kostel ▶ 'ko:steȳ 'kòs'te:la m ⟨⟩ *Kostel* **1.** |ime naselja| **2.** |pokrajina na levem bregu Kolpe| ■ prim. Kostelec, Kostelka, kostelski

Kostelec ▶ 'kòs'te:ȳc -a m ⟨⟩ *Kostelec* |prebivalec naselja ali pokrajine Kostel| ■ prim. Kostel

lader ▶ 'la:dér -dra m ⟨⟩ *predal* |škatli podoben del v kosu pohištvá, ki se da izvleči| ■ prim. ladelj

4.9 Komentar

V ustaljeno obliko gesla se kdaj ne da zapisati podatkov, ki bi dopolnili razlage besed ali besednih zvez, sploh pa bi nekateri zahtevali razširitev sestave slovarskega gesla (ledinska in podobna imena, etimologije ali namigi na izvor besede, pojasnila o dvomljivih uvrstitvah recimo rastlin). Zato je kdaj vse to navedeno v razdelku s komentarjem, ki ga uvaja znak **K**. Pripisan je tam, kjer je potrebna dodatna informacija. Če je komentar zunajjezikoven (če je v njem zapisano npr. ledinsko ime s sestavino iz obravnavane besede), stoji v posebnem razdelku, za znakom **L**.

Komentarji ali deli komentarjev Jožeta Gregoriča so nepodpisani, uredniški pa imajo na koncu v oklepaju zapis *ur.* (z malo začetnico na koncu ene same povedi in z veliko začetnico za več povedmi komentarja). Več zaporednih komentarjev, če med njimi ne stoji znak **L**, loči pomišljaj (**krajec, pahek**).

Komentarji ali kazalke h komentarjem so v tehle geslih (170 jih je):

amen	jez	meja	skradnji
antonje	kalec	mesec	skuhljaj
bezeg	kambra	meta	slizetek
bilparski	kamen	metica	star
boca	kaptolski	Mina	starešina
Bogec	kapučnica	Minca	steljnik
borme	katarinčica	mlad	stena
bormež	klanec	mlaka	stenica ¹
borovski	klempača	močila	svat
brajne	kleščnica	mošnja	ščet
brezovica	koprivič	mrčes	šenti
brlavka	kot	napiljatuž	škrobati se
brndec	Kotnica	natruc	šmic
cifrač	koželjski	nauk	špricalika
curati	krajec	navor	šprih
curica	krehovica	ograjski	Tatani
češnja	kres	onkraj	Tazdoli
čičika	križ	ostati	tepežkati
črepinja	kublič	pahek	tobovec
delčiček	kuča	pekel	tovariš
domovinski	kuja	Pičunkar	trbuh
domovnica	kupljenik	pira	Ulj
dreževka	kužen	pištolica	Untani
dvaindvajseti	lajbak	plot	Uša
dvajset	laz ¹	Pobrežje	vinograd
filar	lazec	podfara	vir
gavge	ležišče	postolček	Voglar
gaz	Lina	pot ¹	volta
globok	lisičji	prasičati se	voznik
greda ²	log	prazen	vperiti
gredica	loka	punjcati	vrag
hišica	Lopata	Rapin	vt
hloja	luk	raštvo	vrtec
hlojica	Lukevec	ravan	zabonec
hoste	luknja	ravnica	zašijati
hrastje	lužnik	Reber	zvati
Ilija	mačica	remenc	žabica
ivanje	madron	ripiti se	žandrati
janjec ²	malnica	Samson	žito
Jarkar	Marko	sekret	žlajkar
jeloviški	materni	seno	žukva
jelša	Matvoz	Silijon	
jesenje	mavrški	sirček	

4.10 Ilustracija

V slovarju je del praviloma samostalniških gesel ponazorjen z risbami, ki jih je narisal avtor slovarja Jože Gregorič sam, večinoma po dvakrat ali celo večkrat, in so ohranjene v listkovnem gradivu za slovar. Starejše risbe je izdelal na papirju, ki je marsikdaj neustrezen za preslikavo, novejše pa skrbneje in z očitno namero, da bodo nekoč objavljene. Tu so upošteevane upodobitve vseh predmetov, le da so izmed več risb iste predmetnosti izbrane najboljše oziroma tiste z večjo količino podatkov. Geslo z ilustracijo je na koncu posebnega razdelka opremljeno z znakom **R**, kar pomeni, da k njemu spada risba z rokopisom – ta stoji kar se da blizu tega gesla, praviloma za njim –, v nekaterih geslih pa je pripisana le kazalka h geslu, ob katerem je risba z upodobljenim predmetom.

Risbe (vseh je 82) so dodane temle geslom:

ahle	koleno	peru	roža
baba	kosir	peta	rožac
babica	koš	peteh	rožnik
batac	košar	pik	sana
blongača	krivanda	platišče	soha
brndac	kublič	poprečen	spona
brusnica	kuja	predel	sponica
capan	kupnjak	pregelj	srpič
cepika	kuzla	pričeliti	svitak
čokavce	lakanica	prugelj	ščipica
dedac	luč	puza	šojnik
dora	narba	recelj	teslo
drozgac	nitka	remelj	tolčevnica
grabac	obor	reškac	trupina
grad	opljen	rezevnik	tučaj
hlapac	osrednja	rifelj	val
kapa	osti	roča	valjak
kerbelj	ostrva	ročica	zaslonec
klamfa	pahek	rogelj	žlebnjak
klepetac	peka	rogeljci	
kočiček	perilnik	roka	

4.11 Kazalčno geslo

V kazalčnih geslih (v katerih je navedena gola kazalka – za kazalko v posebnem razdelku gl. razdelek 4.8, za kazalko k risbi pa razdelek 4.10) se k ustreznemu geslu (lahko tudi v podgeslu) kaže:

- od besede ali zveze, navedene v pomenskem delu gesla ali v podgeslu, h kateremu se kaže:

kvačka gl. heknodelj

suvati gl. drukati², žokati; suvati se gl. trškati

zvit gl. prefrigan, zviti

- od besede ali zveze, ki je kot dvojnična navedena v narečni iztočnici:

natisniti si gl. natisniti se

- od delno poknjžene narečne oblike, iz katere lahko izhajajo narečni govorec:

kvas ipd. gl. klas ipd.

kvrhi gl. kvrhu

lagak gl. lahek

rez... gl. raz...

štrdeset ipd. gl. štirideset ipd.

Krajšava ipd. pomeni, da ima navedena osnova vsaj še eno izpeljanko, katere priponsko obrazilo je isto tudi v geslu, h kateremu se kaže:

pun ipd. gl. poln ipd.

5 Označevalniki

V slovarju so (predvsem čustvenostni) označevalniki le malo razširjeni v primerjavi s pripisanimi Gregoričevimi, ki so marsikdaj neuravnoteženi. Raba je usklajena s tisto v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* in v slovarskem delu *Slovenskega pravopisa 2001* (SP 2001: 131–134).

- ekspr. ekspresivno, čustvenostno: jezikovna prvina, ki izraža čustvenost (**durniti, ekspedirati**)
- evfem. evfemistično, omiljevalno: jezikovna prvina, ki kaj imenuje bolj prizanesljivo, kakor bi bilo treba, ali zamenjuje manj ugodno poimenovanje (**gotov, izdahniti, mrčes**)
- iron. ironično: jezikovna prvina, ki sicer označuje kaj pozitivnega, vendar je s posmehljivim namenom uporabljena za poimenovanje negativnega (**lep**)
- ljubk. ljubkovalno: jezikovna prvina, ki izraža naklonjeno, prsrčno razmerje do poimenovanega (**mamica, mika, pače**)
- nekdaj jezikovna prvina, ki je bila v rabi nekoč v zvezi s izginulo predmetnostjo (**pecirk, pisanka, podložnik²**)
- nizko nizko: jezikovna prvina, ki grobo izraža občutek odpora, zoprnosti (**drek, svinja**)
- novi jezikovna prvina, katere novost se še čuti (**pogovor, poledica**)
- otr. otroško: jezikovna prvina, značilna za izražanje otrok in za čustveni pogovor odraslih z njimi (**bogec, pupati**)
- slabš. slabšalno: jezikovna prvina, ki izraža podcenjevalen ali zaničljiv odnos do poimenovanega (**candra, candrati se, capa**)
- star. starinsko, zastarevajoče: jezikovna prvina, ki ima nadih preteklosti in jo uporabljajo predvsem starejši govorci, govorci srednje generacije pa ne več, vendar jo razumejo (**dalji, falen-ga, gnada**)
- šalj. šalljivo: jezikovna prvina, ki igrivo zamenjuje čustveno nezaznamovano poimenovanje (**ba-tičnjak, potrpljenje**)
- vulg. vulgarno: jezikovna prvina, značilna za nesprejemljivo, prostaško raven izražanja (**kurba, rit**)

V slovarju je kdaj uporabljeno tudi priložnostno tvorjeno označevalniško pojasnilo, ki je lahko tudi razširitev ali zožitev označevalnika (v ljudski pesmi v geslu **drukčiti**, šalj., kot vzklík pred polno posodo jedi v geslu **zložiti**, pri žrebanju s kovancem v geslu **pismo**).

6 Glasoslovje

Tukajšnji oris, ki je prilagojen potrebam za branje in razumevanje zapisanega v slovarju in izvira iz gradiva, objavljenega v slovarju, je dopolnjen s podatki, ki jih v kartoteki z gradivom za Slovenski lingvistični atlas (SLA) hrani dialektološka sekcija Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU v Ljubljani. Zapis po vprašalnici za SLA je leta 1983 prispeval Jože Gregorič, in sicer za točko T282 Delač. Starejši zapis Tineta Logarja iz leta 1957 je z isto številko točke iz vasi Vas (v Kostelu). Tine Logar je takrat sestavil nabor znakov, s katerimi se zapisujejo glasovi kostelskega narečja. Milojka Mansoor (takrat Milojka Štampfl-Glavič) je za SLA prav tako leta 1983 napravila zapis T283 Banjaloka. (Prim. Benedik 1999: 124.) Vsi ti zapisi iz Kostela so upoštevani v SLA 1.1–2 v objavi gradiva in v komentarjih.

¹ označuje mesto naglasa pred soglasnikom pred naglašanim samoglasnikom – 'ba:běca *babica*, abě'čě:da *abeceda*, 'pò klěx *po tleh* (tu je naglas je premaknjen na predlog) – ali tik pred naglašanim samoglasnikom – 'ağěca *Agica*, na'e:ŋkɽ in na'i:ŋkɽ *nenadoma*

: označuje dolžino samoglasnika, lahko tudi nenaglašenege – 'a:dam *Adam*, a'du:t *adut*, 'mesu: *meso*, 'mesa: *rod. ed. mesa*; podaljšano izgovorjeni soglasniki pri Gregoriču niso zapisani na ta način, ampak so zapisani dvojni – 'o:tteč *odteči*, ô'te:čēn *odtečem*

' označuje omehčanost soglasnika *l* ali *n* – 'a:ɟbl'ēn *Ajbljen*, an'to:n'e *antonje*

6.1 Samoglasniki

i kot knjižni *i* v *misлити*

dolg in pod naglasom – te'li:ca *telica*, mej'ni:ka *rod. ed. mejnika*

dolg in ne pod naglasom – 'šiši:t *sušiti*, 'mejni:k *mejnik*

kratek in pod naglasom – na'viči:t *učiti*

kratek in ne pod naglasom – ti'ši:na *tišina*

u kot knjižni *u* v *kuhati*

dolg in pod naglasom – 'pu:šēt *kaditi*, 'du:gò *dolgo*, 'fu:tēr *krma*

dolg in ne pod naglasom – 'sinu: *rod. ed. sinu, sina*

kratek in pod naglasom – 'kulu *kolo*

kratek in ne pod naglasom – 'kulu *kolo*

ü ustnično zaokroženi sprednji *i*

dolg in pod naglasom – 'jü:trē *jutri*, 'jü:žēna *južina*

- dolg in ne pod naglasom – 'račü:n *račun*
 kratek in pod naglasom – k'rügl'a *krogla*, 'tülèkò *toliko*
 kratek in ne pod naglasom – küxa'ri:ja *kuhanje*, kuharstvo
- è zelo napet ozki *e*, naglašen je ožji kot knjižni *é* v *zvezda*
 dolg in pod naglasom – t'rè:zòf *trezen*, 'sè:r *sir*
 dolg in ne pod naglasom – pò t'ravè: *po travi*
 kratek in pod naglasom – 'èmèt *imeti*, 'dèla:č *Delač*, k'rèx *kruh*
 kratek in ne pod naglasom – 'dò:bèr *dober*, me'ja:sè *mejaši*, mè *mi*, sočèja'li:zèm *socializem*,
 'vè:tèr *veter* (poleg 'vè:třčèk *vetrček*)
- ó zelo napet ozki *o*, naglašen je ožji kot knjižni *ó* v *nos*
 dolg in pod naglasom – 'sò:nce *sonce*
 dolg in ne pod naglasom – 'nògò: *nogo*
 kratek in pod naglasom – 'sòdnik *sodnik*
 kratek in ne pod naglasom – óc'vr̥tò *ocvrto*
- ẹ napet ozki *e*, naglašen je širši kot knjižni *é* v *zvezda*
 dolg in pod naglasom – abè'čè:dnèk *abecednik*
 dolg in ne pod naglasom – 'vòdè: rod. ed. *vode*
 kratek in pod naglasom – p'lèŋkača *plenkača*
 kratek in ne pod naglasom – 'napèť *napeti* *napnem*
- o napet ozki *o*, naglašen je širši kot knjižni *ó* v *nos*
 dolg in pod naglasom – sa'bò:ta *sobota*
 dolg in ne pod naglasom – 'kòsò: tož. ed. *koso*
 kratek in pod naglasom – 'sòkòl *sokol*, 'òpčèna *občina*
 kratek in ne pod naglasom – 'bò:mò *bomo*
- e široki *e*, naglašen je ožji kot knjižni *ê* v *teta*
 dolg in pod naglasom – 'ne: bè *ne bi*, 'pe:čèn *pečen*
 kratek in pod naglasom – dò'leti: *doleti*, 'leži:n *ležim*
 kratek in ne pod naglasom – 'dèkle *dekle*
- o široki *o*, naglašen je ožji kot knjižni *ô* v *koza*
 dolg in pod naglasom – 'o:knò *okno*, òs'mo:l't *osmoliti*
- a kot knjižni *a* v *jahati*
 dolg in pod naglasom – 'pa:cka *packa*, bòròv'ja: rod. ed. *borovja*
 dolg in ne pod naglasom – 'pel'a:n *peljem*, *peljam*
 kratek in pod naglasom – 'pastè:r *pastir*
 kratek in ne pod naglasom – pas'tè:rja *pastirja*, 'ko:pat *kopati*

6.2 Zvočniki

- r preg'ra:bèt *pregrabiti*
- ʀ zlogotvorni *r*, v knjižnem *krt* je polglasnik pred *r* daljši; pri Gregoriču se *ʀ* kdaj menjava z *ér* dolg in pod naglasom – pòs'tr̥:va *postrv*, pò'žr̥:lè *požrli*
kratek in pod naglasom – 's̥r̥na *srna*, 'd̥r̥ža:t *držati*
kratek in ne pod naglasom – 'm̥r̥'ge:ta *Marjeta*, s'rebr̥ŋ *srebrn*, 'vè:tr̥čèk *vetrček* (poleg 'vè:tèr *veter*)
- m 'mi:mò *mimo*
- n sòpa'r̥ni:na *soparica*, k'ròpin *kropim*, 'o:sòn *osem* (:: 'o:smèx *osmih*)
- n' omehčani *n* – s'pa:n'è *spanje*, 'l̥ü:kn'ò *luknjo*, 'pa:n' *panj*
- ŋ zlogotvorni *n* – s'rebr̥ŋ *srebrn*, 'òbr̥ŋt *obrniti* (in 't̥ü:rèn *cerkveni stolp*, zvonik)
- ŋ *n* pred *g*, *k* – 'buŋka *bunka*, 'f̥iŋgr̥lèt *naprstnik*, dómè:ŋka *rodom. ed. domenka* (:: dómè:nak *domenek*)
- ŋ̊ zlogotvorni *n* pred *g*, *k* – s're'br̥ŋk̊ast *srebrnkast* (:: s'rebr̥ŋ *srebrn*)
- l 'lilèja *lilija*
- l' omehčani *l* – 'ža:kèl' *žakelj*, 'ol'e *olje*, òd'l'i:la *odlila*
- l̥ zlogotvorni *l* – 'dè:k̥l̥ca *deklica*
- l̥' zlogotvorni omehčani *l* – č'mr̥l̥j' *čmrlj*, 'ka:p̥l̥'ca *kapljica*
- v pred samoglasnikom, zvočnikom ali pred zvenečim nezvočnikom – k'ra:va *krava*, v'zi:dat *vzidati*, 'no:va *nova* (:: pred nezvežečim nezvočnikom ali na koncu besede – f'takènt *vtakniti*, 'nò:f *nov*)
- u pred soglasnikom ali na koncu besede – 'bòuni:k *bolnik*, 'po:stòu *čevlji* (:: 'bòlan *bolan*, pòs'to:lè *čevlji*)
- j kot knjižni *j* v *jajce* pred samoglasnikom – 'je:ice *jajce*, 'ma:ja *maja* (:: 'ma:i *maj*)
- i kot knjižni *j* v *jajce*, *maj* pred soglasnikom ali na koncu besede – 'je:ice *jajce*, 'ma:i *maj* (:: 'ma:ja *rodom. ed. maja*)

6.3 Nezvočniki

- b 'bubréka *ledvica*, 'ba:bèca *babica* (:: 'bòp *bob*)
- c 'cicak *dojka*, c'vekac *žebliček*, 'gò:ca *rodom. ed. godca*
- č 'čučènt *počepniti*, počèniti
- d dóm'xo:dak *dohodek* (:: dóm'xo:tkà *rodom. ed. dohodka*)
- d' omehčani *d* – 'majd'ar *Madžar*
- f 'fuflat *zelo hitro in površno delati*, jesti, 'nò:f *nov* (:: 'no:va *nova*)
- g v'ragac *vragec*, v'ra:ga *rodom. ed. vraga* (:: v'ra:k *vrag*)
- x kot knjižni *h* v *hiša*, *hodim* – x'la:pac *hlapec*, x'mi:vat *umivati*, 'pi:xat *pihati*
- k k'rò:pac *krop*, 'bò:k *bog* (:: 'bòga *rodom. ed. boga*)
- p 'bòp *bob*, 'bo:pka *rodom. ed. bobka* (:: 'bo:ba *rodom. ed. boba*, 'bo:bak *bobek*)
- s 'nò:s *nos*, 'vò:s *voz* (:: 'vòza *voza*)

š 'mɔ:š *mož* (:: 'mɔža: rod.ed. *moža*)
 t 'rɔ:t *rod* (:: 'rɔ:da rod.ed. *rodu*)
 z za'zi:dat *zazidati*, 'vɔza rod.ed. *voza* (:: 'vɔ:s *voz*)
 ž 'žɛ:n̩ska *ženska*, 'mɔža: rod.ed. *moža* (:: 'mɔ:š *mož*)

6.4 Izguba glasov

v ne'dè:l'ò *v nedeljo*, 'zɛ:t *vzeti*, 'sak *vsak*
 d 'gɔ:ca rod.ed. *godca* (:: 'gɔ:dac *godec*)
 t 'ba:ca rod.ed. *batca* (:: 'ba:tac *batec*), 'pèsnik *pustnik*, 'lū:šen *čeden*, *vesel*

7 Oblikoslovje

Tu je predstavljenih nekaj oblikoslovnih preglednic, ki izhajajo iz gradiva Jožeta Gregoriča za točko T282 Delač; leta 1983 ga jeprispeval za Slovenski lingvistični atlas.

7.1 Samostalnik: prva moška sklanjatev

	ed.	mn.	dv.
im.	'pas <i>pes</i>	'pasè	= mn.
rod.	'pasa	'pasóf	
daj.	'pasè	'pasòn	
tož.	'pasa	'pase	
mest.	pɾ 'pasè	pɾ 'pasèx	
or.	s 'pasòn	s 'pasè	

	ed.	mn.	dv.
im.	'kò:n' <i>konj</i>	'ko:n'è	= mn.
rod.	'ko:n'a	'ku:n'	
daj.	'ko:n'è	'ko:n'en	
tož.	'ko:n'a	'ko:n'e	
mest.	pɾ 'ko:n'è	pɾ 'ku:n'èx ali 'ko:n'èx	
or.	s 'ko:n'en	s 'ku:nè ali 'ko:n'è	

	ed.	mn.	dv.
im.	'o:ča <i>oče</i>	ò'čɛ:tjè	= mn.
rod.	ò'čɛ:ta		
daj.	ò'čɛ:tè		
tož.	ò'čɛ:ta		
mest.	pɾ ò'čɛ:tè		
or.	z ò'čɛ:tòn		

	ed.	mn.	dv.
im.	'sin <i>sin</i>	si'nò:vé	= mn.
rod.	'sina	'sinòf	
daj.	'sinè	si'nò:vòn	
tož.	'sina	si'nò:ve	
mest.	př 'si:nè	př si'nò:vèx	
or.	s 'si:nòn	s si'nò:vè	

	ed.
im.	'bo:žèč <i>božič</i>
rod.	bó'ži:ča
daj.	bó'ži:čè
tož.	'bo:žèč
mest.	bó'ži:čè
or.	bó'ži:čén

	mn.
im.	'lidjɛ: <i>ljudje</i>
rod.	'lidi:
daj.	'lidjɛ:n
tož.	'lidi:
mest.	př 'lidɛ:x
or.	z 'lidmi:

	ed.	mn.	dv.
im.	'zɔ:p <i>zob</i>	'zòbè in 'zòbjɛ:	= mn.
rod.	'zoba:	'zubi:	
daj.		'zòbò:n	
tož.		'zòbɛ:	
mest.	př 'zo:bè	př 'zòbè:x	
or.		z 'zòbmi:	

7.2 Samostalnik: druga moška sklanjatev

	ed.	mn.	dv.
im.	s'lü:ga <i>sluga</i>	s'lü:ge	= mn.
rod.	s'lü:ge	s'lü:k	
daj.	s'lü:gè	s'lü:gam	
tož.	s'lü:gò	s'lü:ge	
mest.	př s'lü:gè	př s'lü:gax	
or.	s s'lü:gò	s s'lü:gamè	

7.3 Samostalnik: prva ženska sklanjatev

	ed.	mn.	dv.
im.	k'ra:va <i>krava</i>	k'ra:ve	= mn.
rod.	k'ra:ve	k'ra:f	
daj.	k'ra:vè	k'ra:vam	
tož.	k'ra:vò	k'ra:ve	
mest.	pṛ k'ra:vè	pṛ k'ra:vax	
or.	s k'ra:vò	s k'ra:vamè	

	ed.	mn.	dv.
im.	'nò:ga <i>noga</i>	'nògɛ:	= mn.
rod.	'nògɛ:	'nu:k	
daj.	'nògè:	'no:gan	
tož.	'nògò:	'nògɛ:	'nogè: in 'nògɛ:
mest.	na 'nògè:	pṛ 'no:gax	= mn.
or.	z 'nògò:	z nò'ga:mè	

	ed.	mn.	dv.
im.	'ma:tè <i>mati</i>	'ma:tere	= mn.
rod.	'ma:tere	'ma:ter	
daj.	'ma:terè	'ma:teran	
tož.	'ma:ter	'ma:tere	
mest.	pṛ 'ma:terè	pṛ 'ma:terax	
or.	z 'ma:terjò	z 'ma:teramè	

7.4 Samostalnik: druga ženska sklanjatev

	ed.	mn.	dv.
im.	'kòkò:š <i>kokoš</i>	kò'kò:šè	= mn.
rod.	kò'kò:šè	koko'si:	
daj.	kò'kò:šè	kò'kò:šan	
tož.	'kòkò:š	kò'kò:šè	
mest.	pṛ kò'kò:šè	pṛ kò'kò:šèx	
or.	s kò'kò:šjò	s kò'kò:šmè	

	ed.	mn.	dv.
im.	'kò:st <i>kost</i>	'kusti:	= mn.
rod.	'kusti:	'kusti:	
daj.			
tož.			
mest.	na 'ko:stè	pṛ 'kòstèx	
or.	s 'kòstjò:	s 'kustmi:	

	ed.
im.	'kɾf <i>kri</i>
rod.	'kɾvi:
daj.	'kɾvè
tož.	'kɾf
mest.	pɾ'kɾvè
or.	s 'kɾvjɔ

7.5 Samostalnik: prva srednja sklanjatev

	ed.	mn.	dv.
im.	'o:knò <i>okno</i>	'u:kna	= mn.
rod.	'o:kna	'u:kèn	
daj.	'o:knè	'u:knòn	
tož.	'o:knò	'u:kna	
mest.	pɾ' o:knè	pɾ' u:knèx	
or.	z 'o:knòn	z 'u:knè	

	ed.	mn.	dv.
im.	'te:le <i>tele</i>	'te:uca in te'lè:ta	= mn.
rod.	te'lè:ta	'te:uc in te'lè:t	
daj.	te'lè:tè	'te:ucòn in te'lè:tòn	
tož.	'te:le	'te:uca in te'lè:ta	
mest.	pɾ' te'lè:tè	pɾ' 'te:ucèx in pɾte'lè:tòx	
or.	s te'lè:tòn	s 'te:ucè in s te'lè:tè	

	ed.	mn.	dv.
im.	'dè:te <i>otrok</i>	'dèca	= mn.
rod.	dè'tè:ta	'dèce	
daj.	dè'tè:tè	'dècè	
tož.	'dè:te	'dècò	
mest.	pɾ' dè'tè:tè	pɾ' 'dècè	
or.	z dè'tè:tòn	z 'dècò	

	ed.	mn.	dv.
im.	b'rè:me <i>breme</i>	brè'mè:na	= mn.
rod.	brè'mè:na	brè'mè:n	
daj.	brè'mè:nè	brè'mè:nòn	
tož.	b'rè:me	brè'mè:na	
mest.	pɾ' brè'mè:nè	pɾ' brè'mè:nèx	
or.	z brè'mè:nòn	z brè'mè:nè	

	ed.
im.	'nebò <i>nebo</i>
rod.	'neba
daj.	
tož.	'nebò
mest.	př 'ne:bè
or.	pòd 'ne:bòn

	ed.	mn.	dv.
im.	'kulu: <i>kolo</i>	'ku:la	= mn.
rod.	'kula:	'ku:ɥ	
daj.			
tož.		'ku:la	
mest.	př 'ku:lè	př 'ku:lèx	
or.	s 'ku:lòn	s 'ku:lè	

7.6 Pridevnik

m. sp.

	ed.	mn.	dv.
im.	'višok <i>visok</i>	vi'so:kè	= mn.
rod.	vi'so:kèga	vi'so:kèx	
daj.	vi'so:kémè	vi'so:kèn	
tož.	= im./rod.	vi'so:ke	
mest.	př vi'so:kèn	vi'so:kèx	
or.	z vi'so:kèn	vi'so:kémè	

ž. sp.

	ed.	mn.	dv.
im.	vi'so:ka <i>visoka</i>	vi'so:ke	= mn.
rod.	vi'so:ke	vi'so:kèx	
daj.	vi'so:kè	vi'so:kèn	
tož.	vi'so:kò	vi'so:ke	
mest.	vi'so:kè	př vi'so:kèx	
or.	vi'so:kò	z vi'so:kémè	

s. sp.

	ed.	mn.	dv.
im.	vi'so:kò <i>visoko</i>	vi'so:ka	= mn.
rod.	vi'so:kèga	vi'so:kèx	
daj.	vi'so:kémè	vi'so:kèn	
tož.	vi'so:kò	vi'so:ka	
mest.	př vi'so:kèn	př vi'so:kèx	
or.	z vi'so:kèn	z vi'so:kémè	

7.7 Glagol

'dè:lat *delati*

	ed.	mn.	dv.
1. os.	'dè:lan	'dè:lamò	= mn.
2. os.	'dè:laš	'dè:lašte	
3. os.	'dè:la	'dè:lajò	

vel. 2. os. ed. 'dè:laj̄, 2. os. mn. 'dè:laj̄te; del. -I ed. 'dè:laj̄u 'dè:lala 'dè:lalò

'vir: *videti*

	ed.	mn.	dv.
1. os.	'vi:dèn	'vi:dèmò	= mn.
2. os.	'vi:dèš	'vi:dèšte	
3. os.	'vi:dè	'vi:dějò	

del. -I ed. 'vi:dò 'vidèla 'vidèlò

m'la:tèt *mlatiti*

	ed.	mn.	dv.
1. os.	m'la:tèn	m'la:tèmò	= mn.
2. os.	m'la:tèš	m'la:tèšte	
3. os.	m'la:tè	m'la:tějò	

vel. 2. os. ed. m'la:tè, 2. os. mn. m'la:tète; del. -I ed. m'la:tò m'la:tèla m'la:tèlò

'lo:vèt in 'lovi:t *loviti*

	ed.	mn.	dv.
1. os.	'lòvi:n	lo'vi:mò	= mn.
2. os.	'lòvi:š	lo'vi:šte	
3. os.	'lòvi:	lo'vi:jò	

vel. 2. os. ed. 'lòvè, 2. os. mn. 'lòvète; del. -I ed. 'lòvi:u 'lòvi:la 'lòvi:lò

'nest *nesti*

	ed.	mn.	dv.
1. os.	'ne:sen	'ne:semò	= mn.
2. os.	'ne:seš	'ne:sešte	
3. os.	'ne:se	'ne:sejò	

vel. 2. os. ed. 'nesè, 2. os. mn. 'neste; del. -I ed. 'ne:sò 'ne:sla 'ne:slò

'vè:jt vedeti

	ed.	mn.	dv.
1. os.	'vè:n	'vè:mò	= mn.
2. os.	'vè:š	'vè:šte	
3. os.	'vè:	'vè:jò	

vel. 2. os. ed. 'vè:dè, 2. os. mn. 'vè:jte; del. -l ed. 'vè:dò 'vè:dèla 'vè:dèlò

'bit biti sem

	ed.	mn.	dv.
1. os.	'sòn	s'mò	= mn.
2. os.	'sè	s'te	
3. os.	'je	'sò	

vel. 2. os. ed. 'bò:dè, 2. os. mn. 'bò:ite; del. -l ed. 'biu 'bèla 'bèlò

nisem

	ed.	mn.	dv.
1. os.	'ni:sòn	'ni:smò	= mn.
2. os.	'ni:sè	'ni:ste	
3. os.	'ni:	'ni:sò	

bom

	ed.	mn.	dv.
1. os.	'bò:n	'bò:mò	= mn.
2. os.	'bò:š	'bò:šte	
3. os.	'bò:	'bò:dò	

ne bom

	ed.	mn.	dv.
1. os.	'ne bọ:n	'ne bọ:mò	= mn.
2. os.	'ne bọ:š	'ne bọ:šte	
3. os.	'ne bọ:	'ne bọ:dò	